

Закон за дефицита

Всеки човек изпитва потребности от неща, които са му необходими за живота, т.е. от средства и условия за съществуване. Нуждите на хората, приели формата на конкретна необходимост от определени блага, стоки и услуги, се определят като потребности. Кръгът от потребности на съвременния човек е крайно разнообразен. Още повече, че човешките потребности включват не само индивидуалните нужди, но и потребностите на семейството, социалната група, производствения колектив, населението, държавата.

Количеството и качеството на потребностите непрекъснато се разширява. За това свидетелства фактът, че на всеки 10 години количествата на видовете стоки и услуги се увеличават над два пъти при едновременното увеличаване обема на потреблението за много от видовете. Така че потребностите, освен количествено, в още по-голяма степен растат в качествено отношение. Тази, потвърждавана от многогодишната история на човечеството, закономерност се определя като *закон за увеличаване на потребностите*.

Главната задача на икономиката е да използва ефективно наличните икономически ресурси за производство на продукти, задоволяващи многобройните и непрекъснато нарастващи човешки потребности. За някои от тях съществува определен предел, но за други не съществува ясно очертана граница. Например, за колективните, обществените и държавните потребности, които са изключително мащабни, е много трудно да се очертаят конкретни граници, нива на пълно удовлетворяване, особено, като се отчита и появата на нови видове потребности.

При тези обстоятелства икономиката се сблъсква с ограничеността и в количествено, и в качествено отношение на ресурсите, намиращи се в разположение на човечеството, като цяло, в отделните страни, предприятия и семейства, в частност. По принцип, те са недостатъчни за удовлетворяване на цялата гама от човешките потребности. В това се изразява и *законът за дефицита*.

Ограничеността на ресурсите поражда ограничения и в производствените възможности. Всяка ресурсна единица притежава определена степен на реализация, характеризираща ефективността на нейното производствено използване. Тази реализация има свои предели. Например, даже при най-добрите технологии от един тон руда винаги ще се получи по-малко от един тон метал. Производителността на хората, машините и оборудването също имат свой предел. В крайна сметка при дадено количество от ресурси съществува предел за обема от продукцията. Максимално възможният технологичен обем на производството определя *предела на производствените възможности*.

В икономиката на всяка страна се произвежда множество от продукти. Това предполага възможността да става преразпределение на ресурсите от производството на едни към производството на други стоки. Да се анализират всички варианти на тези възможности по отношение на цялата гама от произвежданите в страната стоки е извънредно трудно и дори практически невъзможно. Затова в икономическата наука се проследява принципът на преразпределението чрез условен икономически модел с примера за производството на два продукта.

Ако ресурсите са ограничени в определени граници, то възможността за увеличаване производството на единия продукт се постига за сметка на намаляване производството на другия продукт. Върху тази реалност се основава понятието за алтернативната стойност. Алтернативната стойност при прираста в производството на определена стока се определя чрез стойността на съкращаването на производството на друга стока. Така че цената, която ние сме принудени да платим за увеличеното количество на една стока, е цената на намаленото количество на друга стока, която сме пожелвали в интерес на първата стока. По този начин, алтернативната стойност на стоката се определя от количествата на другата стока, от която сме се отказали, за да получим допълнителни единици от дадена стока. Това е цената на отхвърлената стока, на изпуснатата алтернатива, която се е наложило да бъде заменена с по-предпочитаната, т.е. цената на изпуснатите възможности.